

Piękne z pożytecznym

Warsztat ma na celu stworzenie ekologicznego ogrodu poprzez przekazanie wiedzy o roślinach i etapach projektowania własnego ogrodu.

Obszary tematyczne/słowa kluczowe:

- Dlaczego warto uprawiać rośliny użytkowe?
- Jak to się wszystko zaczęło?
- Rodzaje roślin użytkowych.
- Ogólne zasady uprawy roślin.
- Przykładowy dobór gatunkowy
- Kalendarz zbioru
- Przykłady zastosowania roślin w ogrodzie

1

Jak to się zaczęło?

Ogrody w średniowieczu:

Był pięknie zdobiony roślinami kwiatowymi, ziołami. Rośliny, oprócz swoich walorów estetycznych, reprezentowały również wartości symboliczne, np. fiołki były symbolem pokory, róże symbolem krwi męczeńskiej, białe lilie czystości wiary, bukszpan nieśmiertelności. Goździki stanowiły kwiat bogów, a jabłko było synonimem zła. Sam układ czworoboku sugerował pewien symboliczny wzorzec, który przypominał o czterech rzekach raju, a ich rogi to odwołanie do czterech ewangelistów. Później wirydarz stał się odrębną częścią ogrodów sytuowanych poza klasztorem, a przy zamkach poza ich murami. O charakterze wypoczynkowym ogrodu średniowiecznego świadczą dość powszechnie stosowane w tym okresie ławy darniowe 2 obmurowane cegłą, deskami lub oplecione po bokach wikliną i wypełnione u góry darnią. Natomiast tzw. chłodniki 3, zbudowane z żerdzi, oplecione winobluszczem, winoroślą czy chmielem, stanowiły ochłodę podczas spacerów.

2

Ogrody francuskie:

Potager garden wywodzi się od kompozycji renesansowych i ogrodów parterowych. Najczęściej jest spotykany we Francji. Jego kompozycja opiera się o geometryczny układ powtarzalnych, pod względem kształtu i rozmiaru, kwater (rabat). Kwatery mają najczęściej kształt kwadratu, znacznie rzadziej prostokąta.

Rodzaje roślin użytkowych:

Drzewa
owocowe

Krzewy
owocowe

Warzywa

Zioła

Dlaczego warto uprawiać rośliny użytkowe?

- **domowe uprawy:** bieżący dostęp do świeżych produktów jesteś tym, co jesz - kontrola jakości produktów
- **możliwość pozyskania** owoców niespotykanych w handlu
- domowa apteczka
- **wartość estetyczna:** walory estetyczne (kwiaty, liście –kolor, zapach) urozmaicenie, dynamizm w kompozycji
- **wartość pro-środowiskowa:** pożytek dla owadów
- **wartość zdrowotna:** czynny wypoczynek

Ogólne zasady uprawy roślin

1

Drzewa owocowe

siedlisko

niewysokie wzniesienia, osłonięte od wiatrów

gleba

lekka gliniasta, gliniasto-piaszczysta

nawożenie

pH5,6-6,7; Ca, P, K, po posadzeniu też N, Fe

materiał roślinny

wyrośnięty, wyrównany, prosty pień, kora gładka, bez zgorzeli, ran, zrakowaceń, zdrowy system korzeniowy

sadzenie

późna jesień (rośliny wymagają zabezpieczenia zimą)

2

Krzewy owocowe

siedlisko	niewysokie wzniesienia, osłonięte od wiatrów
gleba	lekka gliniasta, gliniasto-piaszczysta
nawożenie	pH 5,6-6,7; Ca, P, K, po posadzeniu też N, Fe; borówka pH 3,5-5 (bez Ca)
materiał roślinny	wyrośnięty, wyrównany, kora gładka, oliwkowa, bez zgorzeli, ran, zrakowaceń, zdrowy system korzeniowy
sadzenie	późna jesień (rośliny wymagają zabezpieczenia zimą)

3

Warzywa

siedlisko	wolne od chwastów, zanieczyszczeń powietrza i gleby, stale nasłonecznione, osłonięte od wiatrów
gleba	żywna, przepuszczalna
nawożenie	pH lekko zasadowe; nawozy wieloskładnikowe
materiał roślinny	nasiona – czystość, zdolność kiełkowania, siła wzrostu
sadzenie	siew/rozsada – w zależności od gatunku

4

Zioła

siedlisko	wolne od chwastów, zanieczyszczeń powietrza i gleby, stale nasłonecznione, osłonięte od wiatrów
gleba	żywna, przepuszczalna
nawożenie	pH lekko zasadowe; nawozy wieloskładnikowe
materiał roślinny	nasiona – czystość, zdolność kiełkowania, siła wzrostu
sadzenie	siew/rozsada – w zależności od gatunku

Przykładowy dobór gatunkowy:

uprawa mieszana

Przedplon: rzodkiewka sałata szpinak kalarepa groch

Plon główny: marchew rzodkiewka seler sałata ogórek szpinak pomidor

Poplon: kalarepa cebula jarmuż Uprawa mieszana

Międzyplon: rzodkiewka sałata szpinak roszponka por

Rodzaje drzew owocowych:

Jabłonie
Grusze
Śliwy Czereśnie
Wiśnie
Brzoskwinie
Morele
Leszczyna

Rodzaje krzewów owocowych:

Porzeczka
czarna/czerwona/biała Agrest
Maliny Jeżyny
Truskawka
Poziomka Borówka
Aronia
Róża
Winorośl

Przykładowy dobór gatunkowy:

uprawa mieszana

Rodzaje warzyw:

Burak
Bób
Fasola
Groch
Kalafior
Cukinia
Dynia
Marchew
Pietruszka

Rodzaje warzyw:

Chrzan
Kapusta
Sałata
Rzodkiewka
Kalarepa
Pomidor
Papryka
Por
Cebula/cebula dymka

Rośliny ozdobne i pachnące:

Jeżówka purpurowa
Nagietek lekarski
Nasturcja ogrodowa
Kocimiętka właściwa
Lawenda wąskolistna
Słonecznik zwyczajny
Wiesiołek dwuletni
Złocień maruna

Gatunki ziół:

Bazylija pospolita
Czarnuszka damasceńska
Kolendra siewna
Koper ogrodowy
Lubczyk ogrodowy
Melisa lekarska
Mięta pieprzowa
Rozmaryn lekarski
Szałwia lekarska
Tymianek pospolity

Kalendarz zbiorów:

Nazwa rośliny	Termin zbioru	Zastosowanie
truskawka, malina, borówka	zbiór wielokrotny, po dojrzewaniu -codziennie lub co 2-3 dni	Przetwory
porzeczka czerwona, agrest	Do ok. 6 tygodni	Przetwory
porzeczka czarna	Do ok. 4 tygodni	Przetwory
czereśnia, wiśnia	Do ok. 2 tygodni od pojawienia się na gałęziach	Przetwory

Nazwa rośliny	Termin zbioru	Zastosowanie
Bazylija	VII-VIII przez cały okres wegetacja	Przyprawa, działanie lecznicze
Czarnuszka	VIII lub IX	Przyprawa, działanie lecznicze, roślina ozdobna
Jeżówka	VI-VII i IX, X-XI	Działanie lecznicze, roślina ozdobna
Melisa	VII-VIII	Przyprawa, działanie lecznicze
Mięta	IV-IX	Przyprawa, działanie lecznicze

Sposoby uprawy roślin użytkowych

- Spróbuj uprawy współrzędnej
- Otocz rabaty ziołami
- Uprawiaj kwiaty jadalne
- Uprawiaj warzywa między kwiatami
- Zaplanuj przyszłe uprawy
- Gdy masz mało miejsca
 - uprawiaj formowane drzewa owocowe

- Podwyższona rabata
- Rabata ziołowa
- Rabata jednoroczna
- Uprawy mieszane
- Rabata bylinowa

- Murki
- Ogrody skalne
- Uprawy pionowe
- Uprawy w pojemnikach
- Uprawy w mieszkaniu

Autorka: Bożena Łebzuch-Wach

Licencje: Uznanie autorstwa 4.0

Międzynarodowe (CC BY 4.0)

Wolno:

Dzielenie się — kopiuj i rozpowszechniaj utwór w dowolnym medium i formie

Adaptacje — remiksuj, zmieniaj i twórz na bazie utworu dla dowolnego celu, także komercyjnego.

Licencjodawca nie może odwołać udzielonych praw, o ile są przestrzegane warunki licencji.

Z zachowaniem następujących warunków:

Uznanie autorstwa — Utwór należy odpowiednio oznaczyć, podać link do licencji i wskazać jeśli zostały dokonane w nim zmiany. Możesz to zrobić w dowolny, rozsądny sposób, o ile nie sugeruje to udzielania przez licencjodawcę poparcia dla Ciebie lub sposobu, w jaki wykorzystujesz ten utwór.

Brak dodatkowych ograniczeń — Nie możesz korzystać ze środków prawnych lub technologicznych, które ograniczają innych w korzystaniu z utworu na warunkach określonych w licencji.

Informacje o projekcie: materiały powstały w ramach projektu *Dni kultury ekologicznej w gminie Psary*.

Dni Kultury Ekologicznej w gminie Psary powstały, jako wydarzenie, które ma połączyć już istniejące inicjatywy na rzecz działań ekologicznych: szkolne kluby ekologiczne i zajęcia w Centrum Edukacji Ekologicznej odbywające się w gminie Psary.

Organizator projektu:

Gminny Ośrodek Kultury Gminy Psary

Fundatorzy projektu:

Fundacja PZU - sfinansowano ze środków Fundacji PZU

Partnerzy projektu:

Urząd Gminy w Psarach

Kontakt:

gok.psary.pl

**DNI KULTURY
EKOLOGICZNEJ
W GMINIE PSARY**

